

Aan Provinciale Staten
t.b.v statencommissie WEM

Datum : 12 juni 2006
Uw Kenmerk : **2006WEM52**
Ons kenmerk : -
Contactpersoon : J. Mankor
E-mail : Hans.mankor@provincie-utrecht.nl
Doorkiesnr. : 3457

Onderwerp: Afbakening Grondwaterplan

In het kader van de informatievoorziening treft u hierbij de betreffende stukken aan.

Aanleiding

Uw commissie heeft gevraagd geïnformeerd te worden over het grondwaterplan. Hier treft u een plan van aanpak aan van het grondwaterplan, alsmede een notitie over de afbakening van de onderwerpen uit het grondwaterplan. Ik zou de notitie graag met u willen bespreken op 26 juni 2006.

Achtergrond/eerdere besluiten

In het waterhuishoudingsplan is aangegeven dat in 2007 het nieuwe beheerplan grondwaterkwantiteit wordt vastgesteld. Het onderhavige grondwaterplan is een samenvoeging van dit plan met het beleidsplan 'Zuiver drinkwater uit de grond' (kwaliteitsaspecten van grondwater), dat in 2008 herzien zou moeten worden.

Vervolgprocedure/voortgang

In januari 2007 wordt het grondwaterplan in GS vastgesteld en wordt vlak daarna dan formeel aan de commissie voorgelegd. Na inspraak wordt het grondwaterplan in oktober 2007 door PS vastgesteld.

Gedeputeerde J. Binnekamp

Afbakening Grondwaterplan

Inleiding

Januari 2006 is een aanvang gemaakt met het opstellen van een grondwaterplan. Het grondwaterplan wordt een samenvoeging van de plannen van grondwaterkwantiteit en grondwaterkwaliteit. Een dergelijk plan benadrukt de samenhang en integraliteit die moet bestaan vanuit actuele beleidslijnen als de Europese Kaderrichtlijn Water en Waterbeheer 21e eeuw. Bovendien moet een tweetal beleidsplannen geactualiseerd worden; 'Zuiver drinkwater uit de grond' gezien de KRW-ontwikkelingen en 'Beheerplan Grondwaterkwantiteit' gezien de verplichting die is opgelegd vanuit WHP3. Daarnaast behoeft de beperkt uitgewerkte beleidsmatige visie op het grondwaterbeleid in het WHP3 uitbreiding.

Het grondwaterplan betreft het actualiseren en op onderdelen herzien van het grondwaterbeleid. Voor het kwantiteitsdeel is dit reeds aangekondigd in het waterhuishoudingsplan. Voor het kwaliteitsdeel betekent het een vervroegde herziening. Het grondwaterplan wordt een vervangend plan voor de vigerende plannen. Een dergelijk plan zorgt naar de buitenwereld toe voor transparantie en eenduidigheid over het grondwaterbeleid en de provinciale rol. Bovendien wordt verwacht dat, door de samenvoeging tot één plan, een volgende actualisatie minder inspanning vergt. Het doel van het grondwaterplan is het strategische en operationele beleid alsmede de interne organisatorische aspecten vast te leggen en de interne en externe omgeving hierover te informeren.

Het ontwerp wordt in januari 2007 in GS behandeld. Na het verklaren van inspraakrijpheid door de cie. WEM, kan de inspraak plaats hebben. De vaststelling van het definitieve grondwaterplan door PS vindt plaats rond het najaar 2007. Dit alles conform de planning in het waterhuishoudingsplan.

Als gevolg van het nieuwe beleid in het grondwaterplan moeten mogelijk (eind 2007) de Provinciale Milieuverordening en de Grondwaterverordening aangepast worden.

Voor een nadere toelichting op de aanpak (aanleiding, doel, uitgangspunten, stappen, planning enz.) voor het opstellen van het grondwaterplan wordt verwezen naar het bijgevoegde plan van aanpak.

Beoogd effect

Het doel van deze notitie is de commissie te informeren over de inhoudelijk afbakening van het grondwaterplan. Aanvullend biedt deze notitie de commissie de gelegenheid om haar ideeën ten aanzien van de inhoud van het grondwaterplan kenbaar te maken. Deze keuzen en de motivering daarbij voor de inhoud van het grondwaterplan worden hieronder toegelicht.

Bijlage:

Plan van aanpak Grondwaterplan

Afbakening inhoud grondwaterplan

In het plan van aanpak staat een voorlopige inhoudsopgave. Er is een selectie gemaakt van onderwerpen die opgenomen worden in het plan. Hiertoe zijn de onderwerpen in categorieën onderverdeeld:

1. Wettelijke verplichtingen (de Wet op de waterhuishouding, de Grondwaterwet en de Wet milieubeheer schrijven voor dat provincie beleid moet vastleggen in een plan)
2. Bestuurlijke afspraken en beleidsplannen
3. Toekomstige wettelijke verplichtingen
4. Uitwerkingen die het gevolg zijn van een wettelijke plicht / besluit (de provincie heeft een taak, maar de wet vermeldt niet specifiek dat onderliggend beleid ook in een plan verwoord moet zijn)
5. Onderwerpen waarvan de buitenwereld verwacht dat ze in het grondwaterplan worden opgenomen

De eerste 3 categorieën worden zonder meer in het plan opgenomen (voor een nadere toelichting zie eindnootⁱ). De onderwerpen van de laatste twee categorieën zijn niet opgenomen in het huidige beleid. Hieronder wordt aangegeven waarom ze wel of niet in het grondwaterplan worden opgenomen.

Grondwatertoets

Het 'Besluit Ruimtelijke Ordening' geeft aan dat de provincie als grondwaterbeheerder verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de watertoets voor ruimtelijke plannen voor wat betreft grondwateraspecten. Er is nu een interne leidraad hoe om te gaan met de grondwateraspecten van de watertoets. De belangrijkste punten waarop wij toetsen zullen in het grondwaterplan worden opgenomen omwille van de transparantie.

Drainage

Behalve grondwateronttrekkingen kan ook drainage van invloed zijn op het grondwatersysteem in zowel landelijk als stedelijk gebied, vergelijkbaar met allerlei kleine onttrekkingen. Drainage valt echter uitdrukkelijk niet onder de vergunningverlening in het kader van de grondwaterwet. Drainage kan wel (o.a.) via bestemmingsplan gereguleerd worden, waarop de (grond)watertoets van toepassing is. In het grondwaterplan worden toetsingscriteria vastgelegd (categorie 4). Ook biedt de keur van de waterschappen in theorie mogelijkheden voor regulering.

Afkoppelen hemelwater van riool

Afkoppelen van hemelwater is gewenst o.a. om riooloverstorten te verminderen. Afgekoppeld hemelwater is niet vrij van verontreiniging, met name zware metalen kunnen in hoge concentraties voorkomen. Infiltreren van dit water kan in grondwaterbeschermingsgebieden gereguleerd worden (categorie 1). Beleid hiervoor wordt in het grondwaterplan uitgewerkt. Voorts beoordeelt de provincie rioleringsplannen van gemeenten waarin het beleid t.a.v. afkoppelen wordt geformuleerd. In dit kader worden in het grondwaterplan toetsingscriteria vastgelegd (categorie 4). De (grond)watertaken van de gemeenten worden in de toekomst overigens verbreed.

Oppervlaktewater als bron voor drinkwaterbereiding

Recentelijk is in de vergadering van Provinciale Staten gesproken over winning oppervlaktewater. Hierbij is gevraagd om te onderzoeken of het zinvol is een aanpak te ontwikkelen voor het winnen en zuiveren van oppervlaktewater. In het grondwaterplan wordt dit onderwerp niet opgenomen omdat er geen algeheel tekort is aan grondwater en grondwater qua kosten en bescherming de beste bron is voor de drinkwaterbereiding. Wel kan er sprake zijn van lokale negatieve effecten, deze moeten uiteraard wel zoveel mogelijk worden verminderd. Inhoudelijk is de afgelopen jaren al veel inzichtelijk gemaakt over de voor- en nadelen van de verschillende bronnen voor drinkwater (zie bijlage). Vrij recent nog (2003) is besloten om in Utrecht in te blijven zetten op grondwater als bron voor de drinkwatersector. Het kan echter zinvol zijn, bijv. wanneer de vraag naar drinkwater sterk gaat stijgen, alsnog de winning van oppervlaktewater te bezien, maar vooralsnog is dit niet aan de orde.

Gebieden reserveren voor drinkwaterwinning (zoekgebieden)

De huidige praktijk is dat op ad hoc basis (als er een vergunningaanvraag binnenkomt) wordt bekeken of een winning mogelijk is. Er is nu geen beleid met voorkeurslocaties voor eventuele nieuwe winningen. In het grondwaterplan wordt, aan de hand van een aantal criteria, hiertoe een aanzet gegeven.

Een tweede vraag is of er ook een daadwerkelijke bescherming moet worden ingesteld in zulke zoekgebieden. Nu is het bijv. zo dat in grondwaterbeschermingsgebieden geen KWO mag worden toegepast. Daadwerkelijk bescherming zou kunnen betekenen dat KWO niet wordt toegestaan of dat indien er daadwerkelijk een winning wordt gerealiseerd deze KWO moet worden stilgelegd (en gecompenseerd). Op grond hiervan wordt op dit moment de conclusie getrokken dat, als er al een zekere bescherming op zoekgebieden komt, dit zeer terughoudend moet worden toegepast, gezien de belemmeringen voor andere functies.

Instellen bijzondere beschermingsgebieden rond VHR-gebieden

De Habitatrictlijn heeft een externe werking: ook activiteiten buiten de aangewezen gebieden moeten getoetst worden op hun effecten als verwacht kan worden dat deze wezenlijke invloed hebben. Dit geldt voor nog te ondernemen activiteiten, maar ook voor bestaande activiteiten. Voor Habitatrictlijngebieden die tevens verdroogd zijn kan het gaan om activiteiten die de waterkwaliteit en waterstanden in het natuurgebied beïnvloeden. In Utrecht hebben o.a. we het over Groot Zandbrink en het Vechtplassengebied. Gezien de zwaarte van de Habitatrictlijn is het gewenst een zekere bescherming te leggen rondom de betreffende gebieden.

Bescherming van onttrekkingen voor menselijke consumptie, anders dan openbare drinkwatervoorziening

In Utrecht liggen 12 van dergelijke onttrekkingen. De KRW vraagt deze gebieden een zeker bescherming te geven. Of deze gebieden ook daadwerkelijk (bijv. met regelgeving) moeten worden beschermd hangt af van de noodzaak daartoe (o.a. gezien de kwaliteitgegevens).

De benodigde gegevens hierover zijn pas beschikbaar na vaststelling van het ontwerp grondwaterplan zodat, behoudens wat algemene criteria, eventueel hard beleid pas later geformuleerd kan worden. Hierbij valt op te merken dat het een landelijke vraagstuk is, dat in landelijk verband wordt besproken.

Bijlagen

I Korte toelichting op de eerste 3 categorieën onderwerpen in het grondwaterplan

Ad 1 Kort samengevat is dat:

- reguleren van grondwateronttrekkingen (via beleid voor vergunningverlening)
- beschermen van onttrekkingen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening.

Ad 2 Bestuurlijke afspraken en beleidsplannen

- vaststellen kaders GGOR (NBW). Is reeds gebeurd.

Ad 3

- De nieuwe waterwet (ingaaende vermoedelijk 2008) geeft aan een deel van de vergunningverlening grondwateronttrekkingen bij de waterschappen komt te liggen.
- In het ontwerpbesluit grondwaterkwaliteit wordt de provincie aangemerkt als de grondwaterkwaliteitsbeheerder. Hiermee krijgt de provincie de verplichting om naar het rijk over de grondwaterkwaliteit te monitoren en te rapporteren.

II Korte toelichting op studies rondom drinkwatervoorziening

- MER OEDI: Naar aanleiding van het eerste waterhuishoudingsplan is besloten tot vermindering van de jaarlijks onttrokken hoeveelheden grondwater onder de Heuvelrug met netto 9 mln kuub, dit ter bestrijding van de verdroging aan de randen van de Heuvelrug. Dit zou gebeuren door water te infiltreren in de Heuvelrug. Uiteindelijk is het project afgeblazen omdat in de MER bleek dat het effect op de verdrogingsbestrijding niet opwoog tegen de kosten voor realisatie en beheer van het systeem. In plaats van het OEDI-concept is besloten om een aantal winningen te reduceren en dit te compenseren door 4 mln kuub per jaar uit Flevoland te halen en twee nieuwe winlocaties (VPC) te ontwikkelen voor de resterende 5 mln m³/jr.
- De studies GWC (1998), EVUH-1 (2002) en EVUH-2 (2005) hebben het inzicht opgeleverd dat effecten van reductie van grondwaterwinning alleen zinvol zijn in combinatie met maatregelen in het oppervlaktewatersysteem.
- VPC: Bij deze studie is op een systematische wijze gezocht naar winlocaties die minimaal effect hebben op natuur en landbouw en waarbij tevens drinkwater geproduceerd kan worden tegen lage kosten. Uiteindelijk zijn daar twee concrete locatie uitgekomen, waarvoor momenteel de vergunningprocedure loopt. De methodiek die binnen het VPC-project gebruikt is om geschikte winlocaties te vinden, is een goed uitgangspunt om, in een bredere context, in het grondwaterplan eventuele zoekgebieden voor toekomstige drinkwaterwinningen te bepalen.